עין משפט נר מצוה

ב א מיי' פ"א מהל' בכורות הל"ב ופ"ה [ופ"א] מהל' איסורי מזבח הל' י סמג עשין יו"ד סי' פז סעי' ו:
ג ב מיי' פ"ו מהל' בכורות הל"ב [ו]:
ד ג מיי' שם הל"ו:
ה ד מיי' שם הל"ח:
ו ה ו מיי' פ"ח מהל' שמיטה ויובל הל"ט:

◆

שיטה מקובצת

א] מר דנמכרין באיטליז: ב] מילתא קשיא ליה: ג] מברייתא הכא במעשר: ד] אבידה דיתומים נגעו: ה] ששת ואיקפד: ו] דובבות. גליון. רש"י פי' נעות תימה דאיך בא דובבות לנעות ואמר ר' מנחם חסיד ז"ל שראה בפירושי ארץ יון דובבות לשון זבות דמתרגמינן זבה דייבא כלומר שפתותיו זבות כאדם הישן ונוטף ריר מפיו וה"נ קאמר גבי כומר של ענבים כיון שאדם נוגע בו דובב ומיהו בירושלמי בפי' מצטרפין שקלים כיון שאומרים הלכה מפיהם שפתותיהן מרחשות עמהן בקבר. גי': ז] ועירא ואמרי ליה ר' שמעון בר נזירא מאי: ח] אותו וכיצד מוכרין אותו מבליעים בעורו ובחלבו ובגידיו ובקרניו מכלל דגדול: ט] מהא דתנן: י] יכול למוכרן להוציא: יא] פדיון אמטו ופריק: יב] ואינו נמכר: יג] יגאל דחרמים כדמפרש: יד] יכולין לאוכלן: טו] ימים כדי שירתקו: טז] למכור הבשר אלא: יז] לולב. לולב לוקח: יח] תיבות פירות שנלקטו בשביעית נמחק: יט] אלא בשביל בשר גזור: כ] מבליעו בעורו ובחלבו: כא] כמו שאפרש לקמן: כב] דמון בשלשה וברכת: כג] ולא פריך חייבין תיבת קאמר נמחק:

◆

רבינו גרשום

הניחא למאן דאמר קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה. קתני נשחטין אפי' לפני פדיונן ולבתר הכי יכול לפדותן ולא בעי העמדה: אלא למאן דאמר היו מאי איכא למימר. היכי יכול לפדותן לאחר שחיטה: אדמעיקרא. בשעת פדיונן הוי הנאה להקדש דמוסיף על פדיונן בשביל שיהא רשאי למוכרן באיטליז: במעשר נמי לא יגאל ואינו נמכר דיליף מחרמים דכתיב בהו לא ימכר ולא יגאל מה להלן מכירה עמו אף כאן מכירה עמו: ושנייה בקדמותא. בשחרית מברייתא. דלקמן. הכא במתני' דמשמע דמעשר באיטליז הוא דלא מזדבן הא בביתיה מזדבן לאחר פדיונן ולאחר שחיטה: במעשר בהמה של יתומים עסוקי' ומשום השב אבידה. דמשמע' שלא יפסידו התיר אבל לגדול לא: סרסיה. שמעיה ואית דאמרי תלמידיה. שמעה מיניה. הא במעשר של יתומים עסיקינן: מאן עקץ. כלומר שעקצני שלא רצה לומר הלכה משמי: דובבות מנענעות: לדור בשני עולמים ביחד. אלא זה [שאמרו] דובבות כלומר שאמר הלכה משמו דובבות בעולם הזה ושפתיו דובבות בעולם הבא: ככומר של ענבים. כשמתחילין לבסום כיון שנוגע בו דובב. השמרים משמיע קול: מאי

גמ' כל פסולי המוקדשין הנאתן להקדש אימת אילימא לאחר פדיונו הנאתן להקדש הנאתן דבעלים הוא אלא לפני פדיונו נשחטין הא בעי העמדה והערכה א) הניחא למאן דאמר קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה אלא למאן דאמר היו בכלל העמדה והערכה מאי איכא למימר אלא לעולם לאחר פדיון ומאי הנאתן להקדש אדמעיקרא דכיון דשרי להו מר א) נמכרין באיטליז ונשחטין באיטליז ונשקלין בליטרא טפי ופריק מעיקרא: חוץ מן הבכור ומן המעשר שהנייתן לבעלים: בשלמא בכור א באיטליז הוא דלא מיזדבן הא בביתיה מיזדבן אלא מעשר בביתיה מי מיזדבן ג) והתניא בבכור נאמר 1 לא תפדה ונמכר חי במעשר נאמר 2 לא יגאל ב ואינו נמכר לא חי ולא שחוט לא תם ולא בעל מום הא מילתא ב) איקשיא ליה לרב ששת באורתא ושנייה בקדמותא מברייתא ג) ג במעשר בהמה של יתומים עסקינן ומשום השבת אבידה ד) נגעו בה (א) רבי אידי סרסיה דרב ששת הוה שמעה מיניה אזל אמרה בי מדרשא ולא אמרה משמיה שמע רב ששת ה) איקפד אמר מאן דעקי"ן ליעקציה עקרבא ורב ששת מאי נפקא ליה מינה ו) דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב 3 אגורה באהלך עולמים וכי אפשר לאדם לגור בשני עולמים אלא אמר דוד רבונו של עולם יאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה ז) דאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יוחי כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות ו) בקבר ואמר רבי יצחק בר זעירי ז) מאי קראה 4 וחכך כיין הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ככומר של ענבים מה כומר של ענבים כיון דאדם נוגע בו דובב אף תלמידי חכמים כיון שאדם אומר דבר שמועה מפיו דובבות שפתיו בקבר מאי ברייתא דתניא מעשר בהמה של יתומים מוכרין אותו ד ומעשר בהמה ששחטו מבליעו בעורו בחלבו ובגידו ובקרניו מאי קאמר אמר אביי הכי קאמר מעשר בהמה של יתומים מוכרין אותו ח) בהבלעה מכלל דגדול בהבלעה לא מאי שנא מהא ט) ח) (דתניא) י) ה הלוקח לולב מחבירו בשביעית נותן לו אתרוג במתנה לפי שאינו רשאי ללוקחו בשביעית והוינן בה לא רצה ליתן לו במתנה מאי ואמר רב הונא' מבליע לו דמי אתרוג בלולב התם לא מוכחא מילתא הכא מוכחא מילתא אמר רבא א"כ מעשר בהמה תרי זמני למה לי אלא אמר רבא הכי קאמר מעשר בהמה של יתומים מוכרין אותו כדרכו ומעשר בהמה דגדול ששחטו מבליעו בעורו בחלבו בגידו ובקרניו אמר רבא מנא אמינא לה דכתיב והיה הוא ותמורתו יהיה קודש לא יגאל אימתי' עושה תמורה מחיים אימתי אינו נגאל מחיים הא לאחר שחיטה נגאל ו ורבנן ט) (ההוא) דגזרו לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה דבר הנישום מחיים גזור רבנן לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה

דבר

במעשר בהמה של יתומים כו'. אפי' לרבא דשרי לגדול בהבלעה הולך רב ששת להעמיד בשל יתומים דמשמע ליה מתני' כלא הבלעה דומיא דפסולי המוקדשין באיטליז:

מבליעו כ) בחלבו. דאסור למכור הבשר אלא החלב והעור והגידין ויש לדקדק מכאן דאפי' מאן דאסר לקמן (דף לג:) להמנות עובד כוכבים על הבכור אלנו מיהא שרי דבעור חשיב ליה כיון דאסור באכילה לישראל ומיהו שמנו של גיד דלא אסור מדאורייתא איפשר דאסור אבל הלכה כרבי עקיבא דשרי לעובד כוכבים אפי' הבשר כמו כא) שמפרש לקמן:

אם כן מעשר בהמה מעשר בהמה תרי זמני ל"ל. יש מקומות דדייק כי האי גוונא בריש בבא מציעא (דף ג.) גבי זה אומר אני מצאתיה דפריך והא זה וזה קתני ובריש נדרים (דף ד:) פריך אסור אסור למה לי ובריש סנהדרין (דף ג.) פריך שלשה שלשה למה לי עוד בההוא פירקא (דף ח.) וכי תימא פרושי קא מפרש מאי זמון ברכת זמון והתניא זמון כב) שלשה וברכת הזמון בשלשה ובפ' בתרא דמועד קטן (דף כב:) דמפרש לשמחה ולמריעות שלשים יום פריך והתניא לשמחה שלשים ולמריעות שלשים יום ובפרק בית כור (ב"ב דף קד.) פריך אני מוכר לך אני מוכר לך תרי זימני למה לי ותימה דבכמה דוכתי לא פריך כי האי גוונא בפ"ק דחולין (דף טו:) גבי נעץ סכין בכותל ושחט בה שחיטתו כשירה דקאמר התם פרושי קא מפרש מאי במחובר לקרקע סכין דלא מבטל ליה ולא פריך שחיטתו כשירה תרי זימני למה לי ובפרק גיד הנשה (חולין דף נח.) גבי כלים טהורות שנלקן עם כלים טמאות דקאמר פרושי קא מפרש ולא פריך אסורות אסורות למה לי ובפ' כל הבשר (שם דף קיב.) גבי דג טהור שמלחו עם דג טמא דקאמר פרושי קא מפרש ולא פריך מותר מותר למה לי ובהגוזל קמא (ב"ק דף לח:) גבי נתן לאומנין וקלקלו דקאמר פרושי קמפרש ולא כג) קאמר חייבין לשלם תרי זימני למה לי ובגיטין פ' השולח (ד' מג:) גבי כל נכסי נתונים לפלוני ופלוני עבדי דקאמר פרושי קמפרש ולא פריך קנו ולא קנו למה לי וי"ל דבכל הני דוכתי דפריך תרי זימני למה לי לא שייך לומר כל כך פרושי קמפרש כמו בהנך דוכתי דלא פריך:

ואף כה) רב שמואל בר רב יצחק סבר לה להא דרבא. פי' מקרא אחרינא ולא מטעמיה

דלא

גמ' אלא לפני פדיונו. ודמים להקדש: **נשחטין.** בתמיה. והיאך יכול י) למוכרו להוציא לחולין לאחר שחיטה: **הא בעי העמדה והערכה.** דבהמת הקדש אינה נפדית אלא מחיים דכתיב (ויקרא כז) והעמיד את הבהמה לפני הכהן והעריך אותה הכהן וגו': **הניחא למ"ד.** בפ' בתרא דתמורה (דף לג:) קדשי מזבח לא היו בכלל העמדה והערכה איכא לאוקומי דנפדין ונמכרין לאחר שחיטה: **אדמעיקרא.** כשהבעלים פודין אותן מתחלה מיד ההקדש איכא הנאה להקדש אי שרית ליה לזבוני באיטליז לאחר פדיון יא) טפי ופריק: יב) **שהנאתן לבעלים.** שאין נותנים שום דמים להקדש עלי) בכור ומעשר בהמה: **לא תפדה.** אך בכור שור או בכור (ב) עז לא תפדה וגו' (במדבר יח) ומשמע בעלים אין פודין אותן אבל נמכר הוא לאחרים משיבא ליד כהן: **לא יגאל.** והיה הוא ותמורתו יהיה קדש לא יגאל יג) ואין נמכר דגמרינן לא יגאל דהכא מלא יגאל יג) כדמפרש לקמן בשמעתין (ג): **ושנייה בקדמותא מברייתא.** ופירקה בהשכמת הבקר מברייתא. ולקמן מפרש מאי ברייתא ושני לה הכי הכא מתני' במעשר בהמה כו': **השב אבידה.** שאין יכולין יד) לאוכלו כולו ויסריח ובמעשר בעל מום קמיירי: **נגעו בה.** להתיר: **סרסיה.** שמעיה: **אמרה בבי מדרשא.** להאי פירוקא: **מאן דעקן.** מי הוא שעקצני ונשכני שלא אמרה משמי תעקציה עקרבא שמתא: **דובבות.** נעות והנאה הוא לו שדומה כמי: **כומר ענבים.** שאוספן בכלי אחד שבעה ימים או שמנה ימים טו) שירתקו ויתבשלו: **מאי ברייתא.** דאמרן לעיל ושנייה מברייתא: **מבליעו בחלבו.** דאסור למכור טז) בשר אלא החלב והעור והגידין ימכור ויבליע לו כהן דמי הבשר שימכור לו העור והגידין ביוקר כמה ששוה הכל ויתן לו הבשר במתנה: **מאי קאמר.** מעיקרא תני מוכרין אותו דמשמע כדרכו והדר תני מבליעו: **דגדול.** שאינו יתום: **הלוקח לולב.** יז) לוקח אדם בשביעית מעם הארץ יח) פירות שנלקטו בשביעית משום דנת ששית שנכנסת לשביעית היא (ד) וכל האילנות הולכין אחר חנטה חוץ מאתרוג ואתרוג אינו רשאי ליקח בשביעית אע"ג דחנטה בששית משום דאתרוג בתר לקיטה אזלינן ופירות שביעית היא ואין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ שעושה בהם סחורה ואינו מבערן בזמן הביעור כשכלה לחיה שבשדה: **התם לא מוכחא מילתא.** משום דדמיו קלים ואינו ניכר שהבליעם בלולב אבל הכא אפילו דבהבלעה נמי מוכחא מילתא דמוכר הבשר דהדבר ידוע שאין עור נמכר כולי האי בדמים יקרים: **אם כן.** דכולה חדא קתני: **תרי זימני.** מעשר בהמה דתני בברייתא ל"ל: **והיה הוא ותמורתו.** במעשר בהמה כתיב ומהאי לא יגאל נפקא לן דאינו נמכר הילכך כי אסריה קרא למכור דומיא דעשיית תמורה הוא דאסר ליה: **אימתי עושה תמורה מחיים.** ה"נ אימתי אינו נגאל לא אמרה תורה אלא מחיים אבל לאחר שחיטה נמכר: **ורבנן** (ה) **גזרו לאחר שחיטה אטו לפני שחיטה.** כדקתני לעיל אינו נמכר לא חי ולא שחוט: **דבר הנישום.** נמכר ל) מחיים כגון הבשר שכל חשיבות דבהמה אינו אלא יט) בבשר גזור רבנן לאחר שחיטה:

ושאינו

מסורת הש"ס

א) [לקמן לג:], ב) תמורה כ: [illegible]

◆

תורה אור השלם

1. אַךְ בְּכוֹר שׁוֹר אוֹ בְכוֹר כֶּשֶׂב אוֹ בְכוֹר עֵז לֹא תִפְדֶּה קֹדֶשׁ הֵם אֶת דָּמָם תִּזְרֹק עַל הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת חֶלְבָּם תַּקְטִיר אִשֶּׁה לְרֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: במדבר יח יז
2. לֹא יְבַקֵּר בֵּין טוֹב לָרַע וְלֹא יְמִירֶנּוּ וְאִם הָמֵר יְמִירֶנּוּ וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ לֹא יִגָּאֵל: ויקרא כז לג
3. אָגוּרָה בְאָהָלְךָ עוֹלָמִים אֶחֱסֶה בְסֵתֶר כְּנָפֶיךָ סֶּלָה: תהלים סא ה
4. וְחִכֵּךְ כְּיֵין הַטּוֹב הוֹלֵךְ לְדוֹדִי לְמֵישָׁרִים דּוֹבֵב שִׂפְתֵי יְשֵׁנִים: שיר השירים ז י

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' רב אידי: (ב) רש"י ד"ה לא תפדה וכו' שור או בכור כשב או בכור עז לא תפדה: (ג) ד"ה לא יגאל וכו' בשמעתין דחרמים ספ"ה: (ד) ד"ה הלוקח וכו' דכל האילנות: (ה) ד"ה ורבנן הוא דגזרו לאחר שחיטה:

◆

גליון הש"ס

גמ' ורבנן התיא דגזרו. ע' [illegible]

◆

מוסף רש"י

טפי ופריק מעיקרא. בשביל שפדיונו להקדש הקילו עליהן להיות נשחטין באיטליז ונמכרין באיטליז ונשקלין בליטרא, כדי שירבה הפדיה [illegible] דובבות. נעות, לשון דבר (ש"ע דבב) שמרחשות ומדברות (שם). כומר. כלי שמניחין בו ענבים עד שמתחממין ויין נוטף מאליו, כמו מכמר בשרה דתמיד נכמר (שם). דובב. היין רוחש ונע ועולה למעלה, דובב פריטה (שם).

הלוקח לולב מחבירו. לי נראה דהלוקח לולב מעם הארץ גרסינן, דהא בעם הארץ קמיירי, כדמתרינן בגמ'. ועם הארץ לגבי חבר לא קרי ליה חבירו, ולאי לוקח נמי עם הארץ מי ל"יש לן לאחוק חבירו כאסור (סוכה לט.). נותן לו אתרוג במתנה. חבר שקנה הושענא טולה מעם הארץ בשביעית, יבקש ממנו ליתן לו אתרוג במתנה (שם). מבליע לו דמי אתרוג בלולב. ימכור לולב ביוקר עד שיתן לו אתרוג במתנה (שם).

ברייתא. דאמרן ופרקה מברייתא: מבליעו בעורו. שמוכר לו העור כ"כ ביוקר כדי שיהיו דמי בשר מובלעין לתוכו וכן בחלבו וגידו ובקרניו דמותרין למכור דלאו בני אכילה נינהו. מכלל דמעשר של גדול: לולב בשביעית. מותר למכור. לפי שאינו פירי: אתרוג במתנה. שאינו רשאי למכור פירי: התם בהבלעה באתרוג לא מוכחא מילתא דמוכר לו אתרוג משום דדמי אתרוג אינו אלא משום דאינו מגוף הלולב ולא מינכרא מילתא דהבלעה כלל אבל הכא כי זבין ליה עור בהמה בדמי בשר ובדמי עור מוכחא מילתא דזבין ליה בשר בהבלעה להכי דגדול אפי' בהבלעה לא: אמר רבא א"כ. כדתריץ אביי דמעשר בהמה של יתומים ל) ביוצא המוכר אותו מבליעו כו' מעשר בהמה דקאמר ברייתא תרי זמני למה לי אלא אמר רבא כו': אימתי אינו נגאל. אינו נמכר: דבר הנישום מחיים. היינו בשר דאדם שם מחיים כמה שוה הבכור גזרו רבנן לאחר שחיטה דאינו נמכר אטו קודם שחיטה דאסור:

ל) נראה דל"ל מיירי כגוונא דשיטה דהמוכר אותו מבליעו וכו' מעשר וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones